

Anna Zawidzka, Maciej Taborowski

Skarga o stwierdzenie nieważności aktu prawa wspólnotowego

Palestra 49/1-2(553-554), 169-175

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Anna Zawidzka, Maciej Taborowski

Skarga o stwierdzenie nieważności aktu prawa wspólnotowego

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską przewiduje w art. 230 możliwość podważenia legalności aktów przyjętych przez instytucje wspólnotowe. Skarga o stwierdzenie nieważności aktu prawa wspólnotowego tworzy, obok skargi na bezczynność instytucji wspólnotowych (art. 232 TWE), skargi odszkodowawczej (art. 235 w związku z art. 288 TWE) oraz procedury orzeczeń wstępnych (art. 234 TWE), podstawę systemu ochrony prawnej we Wspólnocie.

KTÓRE AKTY WSPÓLNOTOWE PODLEGAJĄ ZASKARŻENIU?

Na mocy art. 230 TWE, Europejski Trybunał Sprawiedliwości „kontroluje legalność aktów uchwalonych wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, aktów Rady, Komisji i EBC, innych niż zalecenia i opinie, oraz aktów Parlamentu Europejskiego zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich”¹. Godzi się zauważyć, iż z orzecznictwa Trybunału wynika, że skargę o stwierdzenie nieważności można wnieść nie tylko przeciwko

¹ Przed wejściem w życie Traktatu z Maastricht kontrola legalności aktów wspólnotowych z art. 230 TWE (dawny art. 173) nie dotyczyła aktów przyjętych przez Parlament Europejski. ETS uznał jednak w sprawie *Le Verts* z 1986 roku [294/83, (1986) ECR 1339], że art. 230 ust. 1 wymaga interpretacji rozszerzającej, zgodnie z którą skargę o stwierdzenie nieważności można wnieść także przeciwko „aktom Parlamentu wywołującym skutki prawne wobec osób trzecich”. Sześć lat później Traktat z Maastricht wprowadził zmiany w art. 230, niemalże słowo w słowo przenosząc do tekstu Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską odpowiedni fragment orzeczenia w sprawie *Le Verts*. Od tego czasu art. 230 ust. 1 obejmuje także akty „przyjęte wspólnie przez Parlament Europejski i Radę”, co jest konsekwencją zmiany art. 249 TWE oraz wprowadzenia procedury współdecydowania (art. 251 TWE), oraz akty Europejskiego Banku Centralnego (EBC, jakkolwiek na mocy art. 7 ust. 4 TWE nie jest instytucją wspólnotową, przyjmuje na podstawie art. 110 TWE rozporządzenia, decyzje, zalecenia i opinie). Ponadto z

rozporządzeniom, dyrektywom i decyzjom, ale przeciwko wszelkim aktom wspólnotowego prawa wtórnego, których celem jest wywołanie skutków prawnych wobec podmiotów trzecich, bez względu na nazwę i formę prawną tych aktów, czyli także przeciwko aktom *sui generis*. Trybunał wielokrotnie wskazywał, iż ograniczenie kontroli legalności do aktów określonych w art. 249 TWE byłoby niezgodne z *ratio legis* przepisów art. 230 i 220 TWE, współtworzących system zapewnienia przestrzegania prawa wspólnotowego². Należy podkreślić, iż dla stwierdzenia wiążącego charakteru prawnego danego aktu kluczowa jest jego „prawdziwa natura prawna”. Dany akt wywołuje wiążące skutki prawne, jeśli kreuje bezpośrednio zobowiązania, zmieniając tym samym sytuację prawną podmiotu, a zatem ogół jego praw i obowiązków³. W świetle powyższego warto dodać, iż akty prawne wydane w postępowaniu składającym się z kilku faz podlegają zaskarżeniu tylko wówczas, gdy nie są środkami tymczasowymi, przygotowującymi decyzję, lecz mają charakter ostateczny i trwale zmieniają sytuację prawną adresata⁴. Kontroli legalności nie podlegają również tzw. akty potwierdzające, powtarzające ani propozycje, ani też wewnętrzne akty instytucji, polecenia służbowe, informacje prawne i inne wypowiedzi o charakterze niewiążącym. Ponadto przedmiotem skargi na podstawie art. 230 TWE nie mogą być preambuły do aktów prawnych Wspólnoty, jako że „nie kreują bezpośrednich zobowiązań”⁵, ani też uchwały przyjęte przez „zebranych w Radzie przedstawicieli państw członkowskich”⁶, czy też akty Rady Europejskiej.

Warto natomiast zauważyć, iż z orzeczeń w sprawach Grimaldi⁷ i Saarland v. Minister Przemysłu⁸ wynika, iż mimo brzmienia art. 230 TWE, odpowiednio zalecenia i opinie mogą w pewnych przypadkach podlegać zaskarżeniu, zwłaszcza wówczas, gdy w praktyce okazuje się, iż niejako wbrew nazwie mogą wywierać wpływ na sytuację prawną, czyli zakres praw i obowiązków osób trzecich. Ponadto z orzecznictwa ETS wynika, że kontroli legalności podlegają umowy międzynarodowe zawarte przez Wspólnotę, jako akty wspólnotowe⁹, przy czym, jak słusznie zauważa A. Wyrozumska, Trybunał nie mógłby unieważnić umowy jako takiej, ponieważ jest ona także aktem prawa międzynarodowego, a zatem „kontrola następcza legalności umów międzynarodowych dotyczy decyzji Rady lub Komisji wyrażającej zgodę na związanie się umową, a nie umowy”¹⁰. Nie ulega natomiast wątpliwości, iż zaskarżeniu nie podlegają akty prawa pierwotnego, w tym traktaty zmieniające i traktaty akcesyjne.

orzeczenia Maurissen i inni v. Trybunał Obrachunkowy [sprawy poł. 193 i 194/87, (1989) ECR 1045] można wywodzić, iż kontroli legalności podlegają również akty przyjęte przez Trybunał Obrachunkowy.

² Tak m.in. sprawa 22/70 Komisja v. Rada [(ERTA) (1971) ECR 263].

³ Sprawy poł. 8-11/66 Société Anonyme Cimenteries CBR v. Komisja (1981) ECR 2651. Szerzej na ten temat: T. C. Hartley, *The Foundations of European Community Law*, wyd. II, repr. 1995, Oxford University Press, s. 322–331.

⁴ Tak m.in. w sprawie 60/81 IBM v. Komisja (1981) ECR 2639.

⁵ Np. sprawa T-138/89 NBV i NVB v. Komisja (1992) ECR II-2181.

⁶ Tak m.in. sprawa C-181/91 Parlament v. Rada i Komisja (1993) ECR I-3685.

⁷ Sprawa 322/88, (1989) ECR 4407.

⁸ Sprawa 187/87, (1988) ECR 5013.

⁹ Sprawa C-327/91 Francja v. Komisja (1994) ECR I-3641.

¹⁰ A. Wyrozumska, *System ochrony prawnej*, (w:) *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe.*, pod red. J. Barcza, wyd. II, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, s. 280.

LEGITYMACJA DO WNIESIENIA SKARGI

Czynną legitymację procesową do wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności mają w pełnym zakresie państwa członkowskie, Parlament Europejski, Rada i Komisja; podmioty te mogą zaskarżyć każdy akt wspólnotowy bez konieczności wykazania specjalnego uprawnienia do wniesienia skargi, dlatego też w literaturze nazywa się je powodami „uprzywilejowanymi”¹¹. Podmiotami „półuprzywilejowanymi” są natomiast Trybunał Obrachunkowy i Europejski Bank Centralny, które zgodnie z brzmieniem art. 230 TWE mogą wnieść skargę o unieważnienie aktów „zmierających do zapewnienia ochrony ich prerogatyw”¹².

W stosunku do skarżących „nieuprzywilejowanych”, którzy pragną wnieść skargę o unieważnienie aktu wspólnotowego, stawiane są dodatkowe wymagania, rygorystycznie interpretowane w orzecznictwie ETS¹³. Każda osoby fizyczna i prawna może wnieść skargę¹⁴ na „decyzje, których jest adresatem oraz na decyzje, które mimo przyjęcia w formie rozporządzenia lub decyzji skierowanej do innej osoby, dotyczą jej bezpośrednio i indywidualnie”. Z brzmienia art. 230 wynika zatem, iż tylko powód występujący o stwierdzenie nieważności decyzji, której jest adresatem, nie musi wykazywać istnienia szczególnych okoliczności uzasadniających wniesienie skargi. Pozostałe dwa przypadki nastręczają natomiast skarżącym poważnych trudności, przy czym ETS szczególnie niechętnie uznaje, iż skarżący dotknięty jest danym aktem „indywidualnie”. Tu też zaczyna się poważne zadanie dla adwokatów reprezentujących podmioty nieuprzywilejowane.

Co się tyczy decyzji „przyjętej w formie rozporządzenia”, sformułowanie art. 230 wskazuje, iż intencją twórców Traktatu było zapobieżenie sytuacji, w której organ wydający dany akt nadałby mu nazwę rozporządzenia tylko po to, aby uniemożliwić ewentualne zaskarżenie go przez podmioty prywatne, które byłyby przez tenże akt dotknięte bezpośrednio i indywidualnie. Sugestia, iż istota danego aktu zależy przede wszystkim od jego treści i rzeczy-

¹¹ Przed wejściem w życie Traktatu z Maastricht jednym z bardziej kontrowersyjnych aspektów postępowania z art. 230 TWE było *locus standi* Parlamentu Europejskiego, którego nie wymieniono wśród instytucji mających prawo do wniesienia skargi o unieważnienie aktu Wspólnoty. Parlament domagał się przyznania mu takiego prawa powołując się m.in. na konieczność zachowania równowagi instytucjonalnej i zapobieżenia tzw. deficytowi demokracji we wspólnotowym porządku prawnym. Początkowo ETS w sprawie Komitologia [302/87 Parlament v. Rada (1988) ECR] uznał jednak, iż skoro Parlament nie jest wymieniony w ust. 2 art. 230, ani też nie jest osobą prawną w rozumieniu ust. 4 tegoż artykułu Traktatu, nie przysługuje mu prawo do wniesienia skargi z żadnego z tych przepisów. Sytuacja zmieniła się jednak zaledwie dwa lata później, kiedy to Trybunał w sprawie Czernobyl [C-70/88 Parlament v. Rada (1990) ECR I-2041] orzekł, iż zachowanie równowagi instytucjonalnej wymaga, aby każdy organ wykonywał swe kompetencje z poszanowaniem praw pozostałych organów. Wzrastająca rola Parlamentu w procesie legislacyjnym skłoniła ETS do przyznania mu prawa wniesienia skargi „w celu ochrony jego uprawnień”. Następnie umieszczono odpowiedni zapis w Traktacie z Maastricht. Dopiero jednak na mocy Traktatu Nicejskiego Parlament Europejski stał się podmiotem „uprzywilejowanym”.

¹² EBC ma taką możliwość od wejścia w życie Traktatu z Maastricht, a Trybunał Obrachunkowy od Traktatu Amsterdamskiego.

¹³ Szerzej na ten temat: Anna Zawidzka, *Locus standi osób fizycznych i prawnych na podstawie art. 230 TWE – czas na zmiany*, (w:) *Szkice z prawa Unii Europejskiej*, red. E. Piontek, A. Zawidzka, Zakamycze 2003, s. 199–222, patrz także podana tam literatura.

¹⁴ Skargi osób fizycznych i prawnych wnoszone są do Sądu I Instancji.

wistych skutków prawnych, a nie od nadanej mu nazwy, została potwierdzona przez ETS, który uznał, że „nie może ograniczać się do rozważania oficjalnego tytułu aktu, lecz musi przede wszystkim wziąć pod uwagę jego cel i treść”¹⁵, a forma i nazwa aktu nie mogą zmieniać jego „prawdziwej natury prawnej”¹⁶.

Trybunał podkreślił, że podstawowym kryterium rozróżnienia rozporządzenia i decyzji powinien być generalny i abstrakcyjny bądź szczegółowy i indywidualny charakter kwestionowanego aktu. Zarazem rodzi się pytanie, czy jednostka, na której sytuację prawną wywiera szczególnie niekorzystny wpływ „prawdziwe” rozporządzenie, a więc akt generalny, ma być pozbawiona możliwości wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności tegoż rozporządzenia? Tekst art. 230 (4) TWE wydaje się dawać odpowiedź przeczącą, co jednak, jak uczy badanie dorobku orzeczniczego ETS, nie wyklucza zastosowania przez Trybunał interpretacji wykraczającej poza ścisłe odtwarzanie litery Traktatu. Tak też w orzeczeniach *Extramet*¹⁷ i *Codorniu*¹⁸ Trybunał uznał, że nawet akt o charakterze normatywnym może w szczególnych okolicznościach dotyczyć jednostkę bezpośrednio i indywidualnie. Ponadto z orzecznictwa wynika, iż niewykluczone jest przyznanie, iż także dyrektywa może być zaskarżona przez osobę fizyczną lub prawną, oczywiście tylko w przypadku spełnienia warunków bezpośredniej i indywidualnej dotkliwości¹⁹.

W literaturze postuluje się więc sformułowanie nowego testu na spełnienie warunków z art. 230 ust. 4 TWE („osoba fizyczna lub prawna może zaskarżyć każdy akt wspólnotowy wywierający skutki prawne, który jest do niej adresowany lub który dotyka tę osobę w sposób bezpośredni i indywidualny”), należy jednak pamiętać, iż orzecznictwo w tej kwestii jest jeszcze zbyt ubogie.

Warunek bezpośredniej dotkliwości danego aktu wspólnotowego, stosunkowo najłatwiejszy do wykazania, będzie natomiast spełniony, jeżeli powód wykaże, iż kwestionowany akt jest bezpośrednią przyczyną zmiany w jego sytuacji prawnej, tzn. wywołuje wobec niego skutki prawne bez pośrednictwa aktu wykonawczego²⁰.

Inaczej rzecz się ma z warunkiem indywidualnej dotkliwości. ETS, który w tak wielu przypadkach wykazywał daleko idący liberalizm przy interpretacji przepisów Traktatu, w tej kwestii w dalszym ciągu stanowczo obstaje przy teście sformułowanym jeszcze w 1963 roku w sprawie *Plaumann*²¹. Test ten brzmi następująco: „osoby inne niż te, do których decyzja jest skierowana, mogą twierdzić, że dotyka je ona w sposób indywidualny tylko wówczas,

¹⁵ Sprawy poł. 16 i 17/62 *Producteurs de Fruits v. Rada* (1962) ECR 471.

¹⁶ Patrz także: sprawy poł. 789 i 790/79 *Calpak SpA and Societa Emiliana Lavorazione Frutta SpA v. Komisja* (1980) ECR 1949, § 7.

¹⁷ Sprawa C-358/89, (1991) ECR I-2501. Trzeba jednak zwrócić uwagę, iż orzeczenie to należy do grupy spraw dotyczących antydumpingu, w których to ETS, podobnie jak w dziedzinie prawa konkurencji i pomocy państwowej, w daleko bardziej liberalny sposób traktuje argumenty powodów nieuprzywilejowanych, ponieważ w dziedzinach tych osobom fizycznym i prawnym przysługuje aktywny udział w postępowaniu przygotowawczym i sprawdzającym.

¹⁸ Sprawa C-309/89, (1994) ECR I-1835.

¹⁹ Patrz np. sprawy: C-298/89 *Gibraltar v. Rada* (1993) ECR I-3605, C-10/95 *Asocarne v. Rada* (1995) ECR I-4149, T-135/96 *UEAPME v. Rada* (1998) ECR II-2335.

²⁰ Sprawy poł. 41-44/70, *op. cit.*, § 23-24.; patrz także opinia Rzecznika Generalnego Warnera w sprawie 100/74 *CAM v. Komisja* (1975) ECR 1393, s. 1410.

²¹ Sprawa C-25/62, (1963) ECR 199.

gdy dotyka je ona z powodu pewnych cech, które są dla nich charakterystyczne, lub ze względu na okoliczności, w których te osoby są odróżniane od wszystkich innych osób i z powodu tych czynników wyróżnia ich indywidualnie, tak jak osoby, do których decyzja została skierowana”²². ETS stwierdził, iż rzeczona decyzja dotyczy Plaumanna „z powodu prowadzenia działalności gospodarczej, która w każdym czasie może być wykonywana przez każdego i stąd nie odróżnia powoda w stosunku do kwestionowanej decyzji w taki sam sposób jak osoby, do których decyzja została skierowana”. Zdaniem Trybunału skarżący nie wykazał, iż decyzja Komisji dotykała go indywidualnie ze względu na jakieś szczególne cechy, które pozwalałyby odróżnić go od wszelkich innych podmiotów w stopniu takim, jak adresata decyzji.

Skarżącemu najłatwiej jest spełnić przesłankę indywidualnej dotkliwości, jeżeli wykaże, iż kwestionowany akt wpłynął na jego sytuację prawną z powodu przynależności do grupy zamkniętej zarówno teoretycznie, jak i w praktyce, w momencie wydania aktu. Możliwe jest to w zasadzie tylko w sprawach o charakterze retrospektywnym, dotyczących konkretnej sytuacji mającej miejsce w momencie wydania kontestowanego aktu²³.

Radykalną zmianę interpretacji pojęcia indywidualnej dotkliwości zaproponował Rzecznik Generalny Francis Jacobs w swej opinii do sprawy Unión de Pequeños Agricultores²⁴. Rzecznik wyraził opinię, iż rygorystyczne pojmowanie przesłanki indywidualnej dotkliwości stanowi poważną lukę w systemie dochodzenia roszczeń w prawie wspólnotowym. Według F. Jacobsa „odpowiednią ochronę prawną może zapewnić jedynie zmiana linii orzecznictwa dotyczącej wymogu indywidualnej dotkliwości”²⁵. Rzecznik zaproponował przyjęcie nowego testu indywidualnej dotkliwości, a mianowicie: „dana osoba jest dotknięta indywidualnie aktem wspólnotowym, jeżeli z powodu szczególnych okoliczności jej dotyczących, akt ten wywiera bądź może wywrzeć zasadniczo niekorzystny wpływ na jej interesy”²⁶. Zdaniem Rzecznika powyższa interpretacja oznaczałaby znacznie skuteczniejszą ochronę prawną jednostek, a także zapewnienie, iż skarżący „bezpośrednio i niekorzystnie” dotknięci aktem wspólnotowym nie będą pozbawieni środków dochodzenia swych praw.

ETS nie podzielił jednak opinii Rzecznika Jacobsa i orzekł, powtarzając raz jeszcze tak szeroko krytykowany przez komentatorów oraz skarżących test ze sprawy Plaumann, iż w braku spełnienia przesłanki „wyróżnienia w taki sposób jak adresat aktu”, osoba fizyczna lub prawna nie może „w żadnych okolicznościach” wnieść skargi o stwierdzenie nieważności aktu wspólnotowego²⁷. Tym samym potwierdził po raz kolejny tradycyjną linię orzecznictwa dotyczącego dostępu podmiotów indywidualnych do sądów wspólnotowych nie biorąc pod uwagę zmieniającej się sytuacji prawnej jednostek we Wspólnocie i argumentów o konieczności zapewnienia skuteczniejszej ochrony prawnej tych ostatnich. Według Trybunału,

²² *Ibidem*, por. zastosowanie testu w sprawach dotyczących rozporządzeń: 26/86 Deutz i Geldermann v. Rada [1987] ECR 941, § 9 oraz 100/74 CAM v. Komisja (1975) ECR 1393, § 19.

²³ Tak np. sprawy po. 106 i 107/63 Toepfer (1965) ECR 405, czy sprawy 41-44/70 International Fruit Company v. Komisja (1971) ECR 411.

²⁴ Sprawa C-50/00, (2002) ECR I-6677, opinia z 21 marca 2002.

²⁵ Sprawa C-50/00, § 4 opinii Rzecznika.

²⁶ *Ibidem*, § 60.

²⁷ Sprawa C-50/00, (2002) ECR I-6677, wyrok ETS z 25 lipca 2002. Porównaj orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji w sprawie Jégo Quéré et Cie v. Komisja [sprawa T-177/01, (2002), ECR II-2365].

przyjęcie innej koncepcji *locus standi* podmiotów indywidualnych wymagałoby wprowadzenia odpowiednich zmian w Traktacie²⁸.

PRZESŁANKI NIEWAŻNOŚCI AKTU WSPÓLNOTOWEGO

Zgodnie z art. 230 ust. 2 TWE, przesłanki nieważności aktu wspólnotowego są następujące: brak kompetencji, naruszenie istotnych wymogów proceduralnych, naruszenie Traktatu lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z jego stosowaniem, nadużycie władzy.

Co się tyczy braku kompetencji, będzie miał on miejsce wówczas, gdy dziedzina uregulowana rzeczonym aktem w ogóle nie należy do kompetencji Wspólnoty (stosunkowo rzadkie przypadki), lub gdy jeden z organów wydał akt w sferze kompetencji innego organu, bądź też, gdy dany organ wydał akt nieprzewidziany we właściwej normie kompetencyjnej. Niekompetencję można zarzucić także wtedy, gdy akt wspólnotowy w sposób niedopuszczalny oddziałuje na terytorium poza granicami Wspólnoty (taka sytuacja może mieć miejsce np. w przypadku niewłaściwego zastosowania przepisów wspólnotowego prawa konkurencji). Nie jest natomiast do końca jasne, czy zarzut braku kompetencji będzie można podnieść w przypadku wydania aktu z naruszeniem zasady subsydiarności.

Naruszeniem istotnych wymogów proceduralnych będzie wydanie aktu według niewłaściwej procedury lub z naruszeniem procedury tworzenia prawa wtórnego, polegającym np. na niedopełnieniu wymogu konsultacji z określonym organem (np. niezasięgnięcie opinii Parlamentu, gdy Traktat przewiduje taki obowiązek). Podstawą skargi o stwierdzenie nieważności może być również naruszenie regulaminu danej instytucji, zwłaszcza co do wymaganego *quorum* czy większości głosów przy przyjmowaniu aktów, a także brak uzasadnienia lub niewłaściwe uzasadnienie (np. zaniechanie podania podstawy prawnej danego aktu). Naruszeniem istotnych wymogów proceduralnych będzie również niedopełnienie obowiązków związanych z ogłoszeniem danego aktu.

Najszerzej sformułowaną przesłanką nieważności aktu wspólnotowego jest naruszenie Traktatu lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z jego stosowaniem. Przesłanka ta obejmuje wszelkie naruszenia prawa wspólnotowego, których nie da się zaliczyć do innych podstaw nieważności, a więc naruszenie prawa pierwotnego i wyższego rangą prawa wtórnego, ogólnych zasad prawa, w tym praw podstawowych, a także prawa niepisane i umów międzynarodowych wiążących Wspólnoty.

Z kolei nadużycie władzy przez instytucję wspólnotową ma miejsce wówczas, gdy dana instytucja wydaje rzeczony akt w innym celu, niż ten wskazany w akcie, przy czym rzeczy-

²⁸ Problem legitymacji procesowej osób fizycznych i prawnych był przedmiotem prac Konwentu Europejskiego. W projekcie Traktatu Konstytucyjnego Unii Europejskiej odpowiednie postanowienie brzmi następująco: „każda osoba fizyczna i prawna może (...) wnieść skargę przeciwko aktowi skierowanemu do tej osoby lub aktowi dotyczącemu ją bezpośrednio i indywidualnie, a także przeciwko aktowi regulacyjnemu (*regulatory act*) określającemu jej sytuację prawną w sposób bezpośredni, bez konieczności przyjęcia środków implementacyjnych” (Dokumenty Konwentu, CONV 802/03, część II, tytuł VI projektu). Wprowadzenie pojęcia „*regulatory act*” pozwoliłoby na rozróżnienie pomiędzy aktami o charakterze legislacyjnym, do których nadal stosuje się wymóg indywidualnej dotkliwości, oraz akty bezpośrednio regulujące sytuację prawną danych podmiotów, w przypadku których nie ma konieczności wykazania spełnienia tej przesłanki.

wisty cel aktu jest sprzeczny z prawem, a także wtedy, gdy rzeczony akt przyjęty jest w celu obejścia procedury, która powinna mieć zastosowanie w danym przypadku. Należy zauważyć, iż nadużycie władzy jest trudne do udowodnienia, ponieważ konieczne jest wykazanie rzeczywistych pobudek działania danej instytucji. Ta podstawa unieważnienia aktu wspólnotowego występowała do tej pory w nielicznych sytuacjach, w zasadzie wyłącznie w tzw. *staff cases*, czyli sprawach wniesionych przeciwko Wspólnocie przez jej funkcjonariuszy.

TERMIN WNIESIENIA SKARGI

Na mocy art. 230 ust. 5 TWE, skarga o stwierdzenie nieważności aktu wspólnotowego powinna być wniesiona „w terminie dwóch miesięcy, stosownie do przypadku, od daty publikacji aktu lub jego notyfikowania skarżącemu lub, w razie ich braku, od daty powzięcia przez niego wiadomości o tym akcie”. Po upływie terminu wniesienia powództwa dany akt nabiera trwałości, a skarga wniesiona po tym terminie jest niedopuszczalna. Warto dodać, iż po upływie wskazanego terminu nie jest możliwe powoływanie się na przyczyny nieważności danego aktu także w postępowaniu prejudycjalnym.

SKUTKI UZNANIA AKTU WSPÓLNOTOWEGO ZA NIEWAŻNY

Skarga o stwierdzenie nieważności aktu wspólnotowego ma charakter konstytutywny; jeśli zostanie uznana za zasadną, ETS orzeka, iż zaskarżony akt jest nieważny i niebyły ze skutkiem *ex tunc* i *erga omnes*. Traktuje się go więc tak, jak gdyby nigdy nie został przyjęty. Ponadto przestają obowiązywać wszystkie środki podjęte na jego podstawie. Na podstawie art. 231 ust. 2 TWE Trybunał może określić te spośród skutków danego aktu, które należy traktować jako ostateczne. Jakkolwiek art. 231 dotyczy tylko rozporządzeń, z orzecznictwa wynika, iż taka możliwość obejmuje także dyrektywy i decyzje. Warto zauważyć, iż stwierdzenie nieważności danego aktu wspólnotowego wiąże się z obowiązkiem naprawienia szkód spowodowanych przez unieważniony akt²⁹.

²⁹ Szerzej na ten temat: A. Wyrozumska, *op.cit.*, s. 294.